

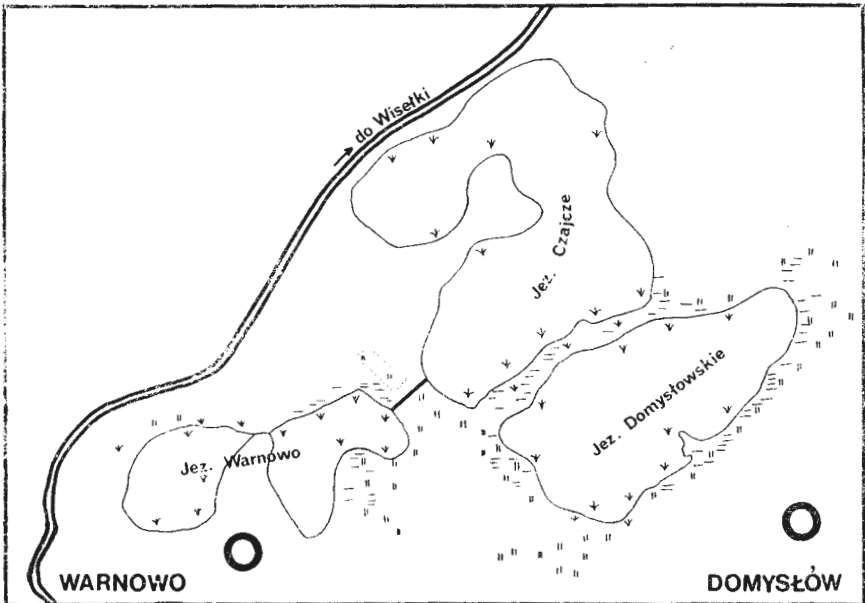
HIRUDINEA JEZIOR WOLIŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO

DANUTA HAJDUK i ZDZISŁAW HAJDUK

Instytut Zoologiczny Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław

Na temat fauny pijawek (*Hirudinea*) jezior Wolińskiego Parku Narodowego ukazały się dotychczas tylko dwie notatki: jedna o występowaniu *Hirudo medicinalis* (L.) (Wróblewski, 1960), druga o *Haementeria costata* (Fr. Müller) (Kasprzak, 1972). Fakt ten skłonił nas do opracowania w sierpniu 1976 r. fauny pijawek trzech jezior: Czajczego, Domysłowskiego i Warnowskiego.

Jezioro Czajcze (rycina) ma kształt podkowy i powierzchnię 81,2 ha. Maksymalna głębokość dochodzi do 6 m, średnia — 2,9 m. Dno zbiorni-

Ryc. Plan sytuacyjny jezior Wolińskiego Parku Narodowego
Fig. Situational plan of the Wolin National Park lakes

TABELA

Liczba gatunków i liczba osobników (%) *Hirudinea* odłowionych w jeziorach Wolińskiego Parku Narodowego (sierpień 1976)

TABLE

Individuals and species number (%) of *Hirudinea* caught in the lakes of Wolin National Park (August 1976)

Lp. No.	Gatunek — Species	Jezioro — Lake						Łączna liczba osobni- ków Number of indivi- duals total	%
		Czajcze		Domysłów- skie		Warnowo			
			%		%		%		
1	<i>Glossiphonia complanata</i> (L.)	383	16,3	76	13,3	44	13,2	503	15,3
2	<i>Glossiphonia heteroclita</i> (L.)	27	1,2			112	32,4	139	4,2
3	<i>Hemiclepsis marginata</i> (O. F. Müll.)	20	0,9	2	0,3	2	0,6	24	0,7
4	<i>Theromyzon tessulatum</i> (O. F. Müll.)	8	0,3	2	0,3			10	0,3
5	<i>Helobdella stagnalis</i> (L.)	308	12,9	69	11,9	12	3,6	389	11,8
6	<i>Haementeria costata</i> (Fr. Müll.)	1	0,04	1	0,2			2	0,06
7	<i>Haemopsis sanguisuga</i> (L.)			2	0,3	1	0,3	3	0,1
8	<i>Erpobdella nigricollis</i> (Brandes)	131	5,5	115	19,9	58	17,4	304	9,2
9	<i>Erpobdella octoculata</i> (L.)	971	40,9	115	19,9	67	19,9	1153	35,2
10	<i>Erpobdella testacea</i> (Savigny)	522	22,0	196	33,9	40	12,6	758	23,2
	liczba osobników number of individuals	2371	100	578	100	336	100	3285	100
	liczba gatunków number of species	9		9		8		10	

ka w otoczeniu półwyspu, który wciska się w jezioro, jest kamieniste, ku środkowi muliste, a przy brzegu północnym i wschodnim piaszczyste. Z roślin napotymano skupienia *Phragmites communis* Trin., *Typha angustifolia* L., *Typha latifolia* L., *Acorus calamus* L., *Carex* sp. i *Schoenoplectus lacustris* (L.) Palla.

Temperatura wody podczas prowadzonych badań wahała się w granicach 17,8–19,8°C, pH 8,0–8,2.

Złowiono 2371 pijawek, wśród których wyróżniono 9 gatunków (tabela).

Jezioro Domysławskie o powierzchni 45,98 ha ma maksymalną głę-

bokość 3,0 m i leży na wschód od Jeziora Czajczego, od którego oddziela go wąski torfiasto-szuwarowy przesmyk. Dno piaszczyste i piaszczysto-muliste. Brzegi porastają następujące rośliny naczyniowe: *S. lacustris*, *Ph. communis* i *Carex* sp. W niektórych tylko miejscach pojawia się *Nymphaea alba* L. i *Polygonum amphibium* L.

Temperatura wody w okresie badań wahała się w granicach 17,2-17,8°C, pH 7,9-8,0.

Złowiono łącznie 578 pijawek, wśród których stwierdzono 9 gatunków (tabela).

Jeziro Warnowo jest zbiornikiem dwuczęściowym. Składają się nań plosa: Rabiąż i Warnowo, połączone kanałem z jeziorem Czajczym. Zajmuje ono powierzchnię 30,9 ha, przy maksymalnej głębokości 2,8 m. Dno całkowicie porośnięte roślinnością zanurzoną. W strefie brzeżnej występują takie rośliny naczyniowe, jak: *Ph. communis*, *S. lacustris*, *Typha latifolia* i *T. angustifolia*. Poza pasem trzciny i oczeretów napotkano *Nymphaea alba*, *P. amphibium* oraz *Potamogeton* sp.

Temperatura wody w czasie badań wahała się w granicach 17,3-20,8°C, pH 7,8-8,2.

Złowiono łącznie 336 pijawek, przedstawiciele 8 gatunków (tabela).

Jak widać w tabeli, wśród 3285 osobników *Hirudinea*, należących do 10 gatunków, najliczniej reprezentowane były: *Erpobdella octoculata* (L.), *E. testacea* (Sav.), *Glossiphonia complanata* (L.), *Helobdella stagnalis* (L.), i *Erpobdella nigricollis* (Brandes), łącznie 3107 osobników, tj. 94,7% całości zebranego materiału. Wyraźnie zróżnicowane jest występowanie *Glossiphonia heteroclita*, która w jeziorze Warnowo stanowiła 32,4%, w jeziorze Czajczym — 1,2%, natomiast w jeziorze Domysłowskim, mimo dokładnych i szczegółowych połowów, pijawki tej nie znaleziono. W przeciwieństwie do omówionych, gatunki takie jak: *Hemiclepsis marginata* (O. F. Müll.), *Theromyzon tessulatum* (O. F. Müll.), *Haementeria costata* (Fr. Müll.) i *Haemopsis sanguisuga* (L.) były bardzo nielicznie reprezentowane, bo zebrano łącznie 39 osobników, co stanowi 1,6% ogółu materiału.

Podkreślić należy, że *Th. tessulatum*, mimo bardzo licznie występującego ptactwa wodnego na jeziorach Czajczym i Domysłowskim, reprezentowany był tylko przez 10 osobników (tabela). Natomiast w jeziorze Warnowo gatunku tego nie stwierdzono.

Przeprowadzone badania wykazały, że *H. costata* występuje w jeziorach Czajczym i Domysłowskim, natomiast Kasprzak (1972) łowił ją jedynie w jeziorze Warnowo. Z tego wynika, że jeziora te są najdalej wysuniętym na północny zachód stanowiskiem tego gatunku w Polsce.

Bardzo nielicznie na badanym terenie występowała *H. sanguisuga*. Znajdowano ją wyłącznie pod zwalonymi pniami drzew na zabagnionych brzegach jezior Domysłowskiego i Warnowskiego. Taka lokalizacja

zacja wydaje się oczywista, jeśli uwzględnić dane Pawłowskiego (1936; 1968) i Wojtasa (1958; 1959), świadczące o ziemnowodnym trybie życia tej pijawki.

Otrzymano: 20 XI 1978

Adres autorów:
50-335 Wrocław, Sienkiewicza 21

LITERATURA

1. Kasprzak, K.: *Haementeria costata* (Fr. Müller) w Wolińskim Parku Narodowym — *Prz. Zool.*, 16, 37, 1972.
2. Pawłowski L. K.: Pijawki (*Hirudinea*). — *Fauna Śródkowodna Polski*, 26: 1-176, 1936.
3. Pawłowski L. K.: Pijawki (*Hirudinea*). — *Kat. Faun. Pol.*, 11, 1-94, 1968.
4. Wojtas, F.: Pijawki (*Hirudinea*) Ojcowa. — *Zesz. Nauk. Uniw. Łódz., seria 2, Nauk. Mat.-Przyr.*, 4: 149-158, 1958.
5. Wojtas, F.: Pijawki (*Hirudinea*) rzeki Grabi. — *Łódz. Tow. Nauk. Wyd.*, 3, 1-64, 1959.
6. Wróblewski, A.: O występowaniu pijawki lekarskiej (*Hirudo medicinalis* L.) w Wielkopolsce i na Pomorzu. — *Przyr. Pol. Zach.*, 4: 109-115, 1960.

HIRUDINEA OF THE WOLIN NATIONAL PARK LAKES

D. HAJDUK and Z. HAJDUK

In three lakes of the Wolin National Park (Woliński Park Narodowy) the authors have gathered in August 1976, 3285 individuals of *Hirudinea* belonging to 10 species. The most numerous were: *Erpobdella octoculata* (L.), *Erpobdella testacea* (Sav.) *Glossiphonia complanata* (L.), *Helobdella stagnalis* (L.) and *Erpobdella nigricollis* (Brand.), i.e. 94.7% of gathered material. The results of investigations have stated also the Kasprzak's informations (1972 on the *Haementeria costata* (Fr. Müll.) presence on that area.